ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№2(1)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 376 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari ... 22
Ashurov Ramzidin Ramazonovich

Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari ... 27
Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi

Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari ... 32
Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi

Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ... 35
Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi

Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ... 39
Xaybatullaeva Sojidaxon Ziynatullayevna

Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv ... 42
Kamolitdinov Mirzohid

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi ... 45
Kamolitdinova Dilnoza Axmadilaxanovna

Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari ... 48
Nurjanova Rayxan Urazbaevna

Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari ... 52
Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi

Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari ... 56
Sadikova Umida Botirovna

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi ... 60
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi

Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari ... 64
Aminova Dilnoza Orifjonovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish ... 69
Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi

Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari ... 73
Mirsaitova Guzal Baxodirovna

Oliy ta'lim tizimida variativ modellashtirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi ... 76
Quvvatova Mohira Hikmatillayevna

Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi ... 79
Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati ... 82
Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi

Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar ... 85
Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida ... 89
Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish ... 94
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li

Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari ... 99
Axmedova Dilnoza Anvarovna

Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari ... 102
Bakirov Otabek Bo'ranovich

Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari ... 106
D. J. Norboyeva

Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri ... 110
Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi

Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi ... 113
Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar ... 117
Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li

Principles of Organising Autonomous Learning ... 121
Khazratova Zukhra Mamaraimovna

Najot – ta'limda, najot-tarbiyada ... 124
Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna

Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers ... 127
Niyozov Javlonbek

Landshaft dizayni vostasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish ... 131
Radjapova Zuxra Tirkashevna

Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari ... 134
S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva

TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish ... 138
Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik

Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari ... 142
Solihova Barno Sodiq qizi

Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari ... 146
Yarmatov Shermo'min Rahmatovich

Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье ... 149
Атаджанова Сохиба Талиповна

Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida ... 152
Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona

Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish ... 155
Kayumova Nazokat Rashitovna

Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari ... 163
Eshonqulova Umida Xolmirzayevna

MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi ... 168
To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna

Ta'lim jarayonidagi konfliktlar ... 173
Abulova Mohigul Komiljonzoda

Talabalarning bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish ... 176
Inomova Mahliyo Yusuf qizi

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya 179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna

18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari 183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich

Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida) 187
Yadgarova Surayyo

Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish 190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili 194
Yusupova Sanobar Odil qizi

Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели 197
Бахтияр Катибжанович Саттаров

Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодалении стресса у детей дошкольного возраста 201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова

Условия эффективности инклюзивного образования 206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова

Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов 211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева

Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников 216
Джалилова Феруза Намазовна

Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni 219
Zuhriddin Azizov

Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США) 222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.

Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста 227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова

Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar 231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna

Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов 234
Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы

Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish 245
Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi

Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash 248
Botirova Jumagul Chori qizi

Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish 254
Kaypova Gulnara Muratbaevna

Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari 257
Davletova Hamida Xasan qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari 261
Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura

Orkestr va ansambllarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati 265
Fayzullayev Ermat Majidovich

Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi 269
Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi 274
Omonov Xasanxon Sulaymonovich

Karyera o'sishida gender tafovvutlarning ahamiyati 277
Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi

Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar 283
Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida 287
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi

Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari 291
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi

Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni 294
Xushbokov Oybek Uralovich

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish 296
Erhanova Nasiba Absayitovna

Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish 298
Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi

Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida) 300
Akmalova Farida Dilmurod qizi

Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni 304
To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi

Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi 308
Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi

Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini 311
Karshiyeva Dilafruz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari 314
Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi

Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ... 318
G'ulomova Oychehra No'monjon qizi

Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari 321
G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish 324
Iroda Isroilova

Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv 329
Mardonova Saodat Muzaffarovna

Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms 333
Yuldoshev Khaydarbek

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari 336
Allayarova Sojida Umirzakovna

Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения 339
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozli talaffuzining takomillashuviga ta'siri 342
Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ... 344
Rahmatova Feruza Qudrat qizi

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv ... 348
Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna

Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish ... 352
Rizayeva Munisxon Maxkamovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari ... 356
Boltayev Ahmad Rustamjonovich

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari ... 359
Boymuradov Normurod Abdusadikovich

Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari ... 362
Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li

O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari ... 367
Salayeva Dilafruz Buranovna

Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri ... 370
Toshtemirova Nigina Normurod qizi

Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков ... 373
Уринбаева Дилдора Утепбергеновна

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BYUDJET HISOBI STANDARTLARIGA (BHS) MUVOFIQ BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL QILISH VA YURITISH TARTIB-QOIDALARI

Boltayev Ahmad Rustamjonovich
MTTDMQTMOI mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobini milliy standartlar asosida yuritish va moliyaviy boshqaruvni samarali tashkil etish masalalari tahlil qilinadi. Ushbu jarayon davlat byudjeti hisobidan moliyalashtiriladigan ta'lim muassasalarining barqaror faoliyatini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Byudjet hisobining milliy standartlariga rioya qilish mablag'lardan maqsadli foydalanish, moliyaviy intizomni mustahkamlash hamda shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Tadqiqotda byudjet hisobining normativ-huquqiy va metodologik asoslari, hisob siyosati va moliyaviy boshqaruvdagi rahbarning roli tizimli ravishda yoritilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, byudjet hisobi, moliyaviy boshqaruv, markazlashtirilgan buxgalteriya, moliyaviy intizom, shaffoflik, hisobdorlik.

Abstract: The article examines the issues of organizing budget accounting in preschool educational institutions based on national standards and ensuring effective financial management. This process is crucial for maintaining the sustainable operation of educational institutions funded from the state budget. Compliance with national budget accounting standards ensures targeted use of resources, strengthens financial discipline, and promotes transparency and accountability. The study systematically covers the regulatory and methodological foundations of budget accounting, accounting policies, and the role of management in financial governance.

Key words: preschool education, budget accounting, financial management, centralized accounting, financial discipline, transparency, accountability.

Аннотация: В статье анализируются вопросы ведения бюджетного учета в дошкольных образовательных организациях на основе национальных стандартов и эффективной организации финансового управления. Этот процесс имеет решающее значение для обеспечения устойчивой деятельности образовательных учреждений, финансируемых из государственного бюджета. Соблюдение национальных стандартов бюджетного учета способствует целевому использованию средств, укреплению финансовой дисциплины, обеспечению прозрачности и подотчетности. В исследовании системно раскрываются нормативно-правовые и методологические основы бюджетного учета, учетная политика и роль руководителя в финансовом управлении.

Ключевые слова: дошкольное образование, бюджетный учет, финансовое управление, централизованная бухгалтерия, финансовая дисциплина, прозрачность, подотчетность.

KIRISH

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida moliyaviy boshqaruvni samarali tashkil etish, jumladan, byudjet hisobini amaldagi standartlar asosida yuritish ta'lim muassasalarining barqaror faoliyatini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda. Davlat byudjeti hisobidan moliyalashtiriladigan ushbu tashkilotlarda moliyaviy resurslarni hisobga olish, ularning harakatini nazorat qilish va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlash davlat moliyaviy boshqaruvi tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Byudjet hisobini yuritish tizimi nafaqat moliyaviy axborotlarni to'plash va umumlashtirish vositasi, balki ta'lim tashkilotlarida strategik va operatsion boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur bo'lgan axborot bazasini shakllantiruvchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida buxgalteriya hisobini byudjet hisobining milliy standartlari asosida tashkil etish mablag'lardan maqsadli foydalanish, moliyaviy intizomni mustahkamlash hamda shaffoflik va hisobdorlik tamoyillarini ta'minlashga xizmat qiladi.

Oʻzbekiston Respublikasida taʼlim muassasalarida byudjet hisobini takomillashtirishga qaratilgan islohotlar, xususan, buxgalteriya xizmatlarini markazlashtirish, moliyaviy hisob va hisobotni yuritishning zamonaviy standartlarini joriy etish orqali sohada yangi sifat bosqichini belgilab berdi. Mazkur islohotlar rahbar kadrlar zimmasiga moliyaviy jarayonlarning mazmun-mohiyatini tushunish, byudjet hisobining asosiy prinsiplari va standartlarini bilish hamda ular asosida samarali nazoratni amalga oshirish vazifasini yuklamoqda.

Shu nuqtai nazardan, maktabgacha taʼlim tashkilotlarida byudjet hisobini normativ-huquqiy va metodologik jihatdan tahlil qilish, byudjet hisobining standartlari, hisob siyosati va asosiy vositalar hisobini yuritish tartibini oʻrganish ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Mazkur boʻlimda byudjet hisobini tashkil etishning nazariy asoslari, uni tartibga soluvchi meʼyoriy-huquqiy hujjatlar hamda rahbarning moliyaviy boshqaruvdagi oʻrni tizimli ravishda yoritiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Byudjet hisobi – byudjet tizimi byudjetlarini ijro etishda hisobga olinadigan, pulda ifodalangan aktivlar va majburiyatlarning, shuningdek mazkur aktivlar va majburiyatlarni oʻzgartiruvchi operatsiyalarning holati toʻgʻrisidagi axborotni toʻplash, roʻyxatdan oʻtkazish va umumlashtirishning tartibga solingan tizimidir.

Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida (MTT) buxgalteriya hisobini byudjet hisobi standartlari (BHS) asosida tashkil etish nafaqat moliyaviy jarayon, balki muassasaning strategik boshqaruvini belgilovchi muhim omildir. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 21-avgustdagi PQ-3231-sonli qarori[1] sohada tub burilish yasab, taʼlim muassasalarida byudjet jarayonining shaffofligini oshirish va moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirishning yangi mexanizmlarini joriy etdi. 2017-yilning 1-sentyabridan boshlab maktabgacha taʼlim muassasalaridagi buxgalteriya xizmatlari tugatilib, tuman (shahar) boʻlimlari huzurida Markazlashtirilgan moliya-buxgalteriya xizmatlari tashkil etilgan. Bu tizim bogʻcha direktorini ortiqcha qogʻozbozlik va buxgalteriya amaliyotlaridan ozod qilgan boʻlsa-da, rahbarning moliyaviy jarayonlarni BHS asosida tushunishi va monitoring qilish masʼuliyatini yanada oshirdi.

Markazlashtirilgan xizmatlarning asosiy vazifasi – MTTning xarajatlar smetasini tuzish va ijro etish, xodimlar ish haqini hisoblash, tovar va xizmatlarni xarid qilish hamda byudjetdan tashqari mablagʻlar hisobini yuritishni taʼminlashdir. Bogʻcha direktori ushbu jarayonda markazlashtirilgan buxgalteriya bilan uzviy hamkorlikda ishlab, oʻz muassasasining ehtiyojlarini toʻgʻri rejalashtirishi va hisobotlarning haqqoniyligini nazorat qilishi lozim.

Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida (MTT) buxgalteriya hisobini byudjet hisobi standartlari (BHS) asosida tashkil etish va yuritish tizimi muassasaning moliyaviy barqarorligini taʼminlovchi eng muhim mexanizm hisoblanadi. Zamonaviy boshqaruv tizimida bogʻcha direktori bevosita hisob-kitob ishlarini bajarmasa-da, amaldagi meʼyoriy-huquqiy hujjatlar va standartlarni maʼlumot sifatida bilishi, moliyaviy jarayonlar ustidan nazorat oʻrnatish va qonuniy qarorlar qabul qilishi uchun zarurdir.

Byudjet hisobini normativ tartibga solishda Oʻzbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2016-yil 27-dekabrda 2853-raqam bilan roʻyxatdan oʻtkazilgan 1-sonli BHS “Hisob siyosati” asosiy rol oʻynaydi. Har bir MTT rahbari oʻz muassasasi uchun tasdiqlangan Hisob siyosatini maʼlumot sifatida bilishi shart, chunki unda tashkilotda inventarizatsiya oʻtkazish tartibi, hujjatlar aylanmasi grafigi va mablagʻlarni sarflash usullari belgilanadi. Rahbar uchun hisob yuritishdagi ikkiyoqlama yozuv, uzluksizlik va hisoblash (akrual) metodi kabi prinsiplarni tushunish, moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligini baholashda qoʻl keladi.

Hisob siyosati – mazkur Standartning 4-bobida 2belgilangan prinsiplarga muvofiq byudjet tashkilotlari tomonidan byudjet hisobini yuritish va moliyaviy hisobotlarni tuzishda qoʻllaniladigan aniq uslublar, asoslar, yoʻl qoʻyishlar, qoidalar hamda usullar majmui. Mazkur Standartning maqsadi hisob siyosatini tanlash va oʻzgartirishlar kiritish mezonlarini, shuningdek byudjet tashkilotlari tomonidan byudjet hisobini va moliyaviy hisobotni tuzish, hisob siyosatidagi oʻzgarishlar toʻgʻrisidagi axborotni ochib berish tartibini belgilab berishdan iborat.

TAHLILLAR VA NATIJALAR

MTT ixtiyoridagi binolar, mebellar va boshqa jihozlar 2019-yil 20-martda 3144-raqam bilan roʻyxatdan oʻtkazilgan 8-sonli BHS “Koʻchmas mulk, bino va jihozlar” asosida hisobga olinadi. Direktor tashkilot mulkiga berilgan oʻn belgidan iborat inventar raqamlari va asosiy vositalarning eskirishi (amortizatsiyasi) har oyda hisobda aks ettirilishidan xabardor boʻlishi lozim. Masalan, kompyuterlar uchun yillik 20%, idora mebellari uchun esa 15% eskirish meʼyori belgilanganligini bilish rahbarga mulkni yangilash rejalarini toʻgʻri tuzish imkonini beradi.

Bolalarning ovqatlanishini tashkil etishda 2019-yil 14-yanvarda 3120-raqam bilan roʻyxatdan oʻtkazilgan 7-sonli BHS “Tovar-moddiy zaxiralar” talablariga rioya qilinadi. Rahbar sifatida oziq-ovqat mahsulotlarini qabul qilish va saqlash boʻyicha moddiy javobgar shaxslarni tayinlash, zaxiralar meʼyorini kuzatib borish va yaroqsiz

1 Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 21-avgustdagi PQ-3231-sonli qarori
2 Oʻzbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2016-yil 27-dekabrda 2853-raqam bilan roʻyxatdan oʻtkazilgan 1-sonli BHS “Hisob siyosati”

mahsulotlarni o'z vaqtida aniqlash direktorning bevosita vazifalariga kiradi. Mahsulotlarni hisobdan chiqarishda FIFO yoki o'rtacha qiymat usullaridan foydalanilishini bilish, ombordagi qoldiqlarni nazorat qilishda muhimdir.

2025-yil 1-yanvardan kuchga kiradigan 17-sonli BHS "Xodimlarning daromadlari" (3578-sonli ro'yxat) xodimlarga to'lanadigan ish haqi va nafaqalar hisobini yangi tizimga soladi. Bundan tashqari, 2024-yil 22-oktyabrda 3561-raqam bilan ro'yxatdan o'tkazilgan Nizomga ko'ra, MTTlarda mehnat haqi fondining 15 foizi miqdorida Moddiy rag'batlantirish maxsus fondi tashkil etiladi.

MTT rahbariyati 2022-yil 2-noyabrda 3396-raqam bilan tasdiqlangan 14-sonli BHS "Pul oqimlari to'g'risida hisobot" asosida tashkilotning operatsion va investitsion faoliyati bo'yicha ma'lumotlarni oshkor etishi lozim. Pul oqimlarini baholash orqali rahbar tashkilotning to'lov qobiliyatini va likvidlilik darajasini aniqlay oladi.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori uchun buxgalteriya hisobi standartlari – bu faqatgina raqamlar emas, balki muassasani qonuniy va samarali boshqarishning "yo'l xaritasi"dir. BHS talablarini bilan o'rnatilgan markazlashtirilgan tizimning mohiyatini bilish, rahbarga davlat mablag'larini tejamkorlik bilan sarflash va xodimlarni adolatli rag'batlantirish imkonini beradi.

Mablag'lardan samarali foydalanish va davlat xaridlarni amalga oshirish O'zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to'g'risida" gi Qonunga[3] hamda "Xarid qilish tartib-taomillarini tashkil etish va o'tkazish tartibi to'g'risida" Nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

XULOSA

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobini byudjet hisobining davlat standartlari asosida tashkil etish va yuritish tizimi muassasaning moliyaviy barqarorligi, shaffofligi hamda hisobdorligini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Byudjet hisobining to'g'ri yo'lga qo'yilishi davlat byudjeti hamda byudjetdan tashqari manbalar hisobidan ajratilgan mablag'larning maqsadli sarflanishi, moliyaviy intizomga rioya etilishi va moliyaviy xatarlarning oldini olish imkoniyatini yaratadi.

Ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobini markazlashtirish tizimining joriy etilishi moliyaviy jarayonlarni boshqarishda zamonaviy yondashuvlarni shakllantirib, rahbar kadrlarning strategik vazifalarga ko'proq e'tibor qaratishiga sharoit yaratdi. Shu bilan birga, mazkur tizim maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori zimmasiga moliyaviy jarayonlar ustidan samarali nazoratni amalga oshirish, smeta ijrosi va moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligini ta'minlash kabi muhim vazifalarni yuklamoqda.

Byudjet hisobini normativ-huquqiy jihatdan tartibga soluvchi hujjatlar, xususan, "Hisob siyosati", "Ko'chmas mulk, bino va jihozlar" kabi byudjet hisobining davlat standartlari muassasa mol-mulkini hisobga olish, eskirishni aniqlash va moliyaviy axborotlarning ishonchliligini ta'minlashda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Rahbarlarning ushbu standartlarning mazmun-mohiyatini tushunishi va amaliyotda ularga tayangan holda boshqaruv qarorlarini qabul qilishi moliyaviy boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Shu bois, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobini samarali tashkil etish nafaqat buxgalteriya faoliyatining texnik jihati, balki rahbarlik madaniyati va moliyaviy mas'uliyat ko'rsatkichidir. Byudjet hisobining ochiqligi, izchilligi va standartlarga muvofiqligi ta'lim tashkilotlarining barqaror rivojlanishi, ta'lim sifati va davlat moliyaviy siyosatining muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PQ–4312-son qarori bilan tasdiqlangan "2030-yilgacha maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi".
2. Nazarov X.B. (2020). Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash usullari. Science and Education ilmiy jurnali, 1(2).
3. Samsonova N.V. (2024). Formы i metodы privlecheniya vnebyudjetnых sredstv (iz opыta rabotы). Obrazovatelnaya sotsialnaya set nsportal.ru, publikatsiya ot 12.02.2024.
4. UNICEF Uzbekistan (2021). Mobilizing additional resources for education sector financing. (Tahliliy hisobot, UNICEF O'zbekiston).
5. Abdullayeva N.Sh. The role of modeling in the development of coherent speech of senior preschoolers// International Conference"Process Management and Scientific Developments" Birmingham, United Kingdom 2019 B 91-95
6. Urmanova, G. (2025). Use of Physical Factors in Medicine. Journal of analytical synergy and scientific horizon, 1(1.3 (C series)), 4-10.
7. Urmanova, G. U. (2025). Use of Ultrasound Properties in Medicine. Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing, 3(1), 135-139.
8. Бахранова, М., & Урманова, Г. (2021). Изучение физических характеристик ультразвука. Перспективы развития медицины, 1(1), 173-173.
9. GU, U. (2025). Modern Methods of Using Magnets in Medicine. American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences, 3(1), 35-38.
10. Urmanova, G., Karshiev, D., Nurmukhamedov, A., Abdusattorov, S., & Abdusalomov, J. (2025). Spin-orbital interaction in the mass of an atomic nucleus and its application. SCIENCE, 4(2-1), 138-140.

---

3 O'zbekiston Respublikasining "Davlat xaridlari to'g'risida" gi Qonun 2018-yil

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.